

Szerkesztőség:

Arad, Asser-palota.

Kiadóhivatal:

Aradi Nyomda Vállalat,
Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)

Sürgönycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

Megjelenik naponta reggel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

ELŐFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre ... 960 Le
Fél évre ... 480 Lej
Negyed évre ... 240 Lej
Havonta ... 80 Lej

Hirdetések díjszabás szerint

Egyes szám ára 5 lej,
vasárnap 6 lej.

Bucurestiben 50 banival tő bb

Az ország jövője

A városok kulturájától függ. A városi tanácsok alkotják azon helyet, hol a városok fejlesztésének vagy fejlődés, vagy kárhozatos munkája folyik. Kiváló fontosságúak tehát már ez oknál fogva a szeptember 12-iki községi választások, melyek városzserző mármost is nagy határamokat vertek fel. Midőn azt látjuk, hogy Arad városában a közviszonyok szemléltomást hanyarlanak, midőn azt látjuk, hogy a szomszéd városok minden tekintetben messze túlhaladják városunkat: akkor annak orvoslása aligha következik be, ha a községi választásoknál nem a rétermettség, nem a törvényhatóság iránti érdeklődés, hanem inkább az irányadó, hogy a megválasztandó egyéniség melyik országos politikai pártnak a tagja.

Az aradi háztulajdonosok szövetsége, amely a város legkonzervatívabb és legértékesebb elemeit magában foglalja, kötelességének tartja, hogy ez irányzat ellen szavat felemelje és mindazokat igyekszik maga köré gyűjteni, akiknek igazán a szívem fekszik a város jövője és jövője. Hangoztatjuk és erősen hangsúlyozzuk, hogy itt nem a háztulajdonosok speciális érdekeiről van szó, mert tudjuk azt mindnyájan, hogy a bérletmeghosszabbítás, avagy a béremlés kérdését nem a városi tanács intézi el. De viszont számos oly kérdés kerül a városi tanácsban eldöntés alá, melyek egyaránt egy a háztulajdonosok, mint főleg a lakók anyagi érdekeit súlyosan érintik. Csak példaképp említjük a városi közüzemek, a csatorna, a "taxa-comunale stb. kérdéseit", melyeknek elbírálásánál teljesen közömbös, hogy a döntő szerepet ezen kérdésekben minő párti tanácsos játsza.

Ez okból féltjük városunk jövőjét s hisszük, hogy városunk intelligens, a város fejlődését szíven hordó polgárai velünk lesznek, midőn azt kívánjuk, hogy a jelölésnél az legyen a főkérdés, hogy rendelkezik-e a jelölt ama tulajdonságokkal, melyek a város kulturájának fejlődése szempontjából feltétlenül kívánatosak.

Olcso és gyors közigazgatás legyen, hogy az aradi lakosság ne legyen túlságosan megterhelve városi adókkal is. Általános a kívánság, hogy szem előtt tartassék ama régi igazság, hogy az adminisztráció van a polgárságért és nem fordítva. Feltétlenül szükséges, hogy a városi politika minden tekintetben kapcsolódjék az országos politikából.

Az legyen tehát a jelszó, erős, egészséges, civilizált és virágzó várost csinálni Aradból és minél kevesebbet politizálni a városi háznál.
(Dr. St. P.)

Ezer lej napibért fizet Szendrey az aradi színházért

Az átmeneti tanács megállapította a színházi szerződés pontjait.

(Sajtó közlönyök.) Az aradi átmeneti bizottság ma délelőtt döntött az aradi színházi szerződés kérdésében. A bizottság nagyjai maguk is méltányolni kívánták Szendrey Mihály színdarabgató kérelmét és engedték az eredeti szerződésben tervezett feltételeket. A leglényegesebb határozat, hogy napi 1000 lejből állapították meg a színház bérét: a bizottsági többsége ugyanis nem fogadta el a magyar tagok ama javaslatát, hogy ingyen adja a város Szendreynek a színházat, de egyben előre kimondta, hogy az év folyamán — ha esetleg szükség mutatkozik — szubvencióban részesíti a magyar társulatot. Az érdekes ülés lefolyása a következő volt:

Déli fél 2 volt, mikor a bizottság megkezdte az ülést. Angel István dr. elnökletével. Elsősorban Pociotanu János referens adta elő a színház bérlete körül eddig történteket. Beszámolt arról, hogy ma újabb kérvényt adott be Szendrey igazgató, amelyben a színház: ingyen kérte, de egyszerűsített kötelezte magát arra, hogy az aradi társulat Erdély legjobb társulata lesz. Ismerteti a felosztott permanens bizottság javaslatát, amely 1000 lejből kért megállapítani a bért. Dr. Nagy Sándor kifejtette, hogy ha azt akarja Arad, hogy a színház reuzáljon, nem szabad renhikkel sújtani a színházat. Itt Aradon legfeljebb 150.000 lej jövedelmet hajt évenként a magyar színház a városnak és ezt nem szabad Aradvárosnak sajnálnia a kulturától. Ilyen tekintetben nem szabad kicsinyeskedni. Szendrey arra a kérésére, hogy a színházat két évre adják bérbe, azt feleli, hogy ez jogi lehetetlenség, mivel a koncesszió csak egy évre szól. De a színházat, azt ingyen kell adni. Ha a színházulati válságba jutna, mint az a múlt évben történt, ugyanis kellene a városnak valami szubvenciót adni, miért ne adják meg előre ezt a segílyt. Szendrey ennek ellenében nagyszerű társulatot ígér, ami a kultúra hasznára van és ismerve az igazgató kiváló képességeit, valószínű, hogy be is váltja ígérését.

Dr. Parecz Béla hivatkozik arra, hogy a költségvetésben díj címen előirányzott összeg már amúgy is befolyt a város kasszájába, így tehát semmi akadálya sincs annak, hogy a színházat ingyen adják. Ha azt látják, hogy a színház oly jól megy, hogy ez az előzetes támogatás szükségtelen lenne, a szerződésben biztosított jogánál fogva a város vezetőségének módjában áll ennek el-

nében a helyi árak leszállítását kívánni. Az ingyenes bérbeadást ajánlja.

Dr. Midosi Emil azt fejtegette, hogy a színház béréből való esetleges lemondásból nem szabad precedenst csinálni, mivel akkor minden Aradra érkező direktor ugyanazt követelheti s a román társulatok megtámadják ezt a határozatot, mivel ők sem kapják ingyen a színházat. Ezt a bért ugyanis a közönség fizeti és nem a direktor. Ha mégis szükségbe kerül az igazgató, azon is lehet segíteni, szubvenció alakjában. Ajándékot adni, mint a jelen esetben, ő egyenesen törvénytelen cselekedetnek tartja. Parecz dr. kifejtte, hogy ez a kedvezés természetesen román társulatokra is szólna, azok is ingyen kapnák meg a színházat.

Nagy Sándor dr. nem tartja törvénytelennek azt, ha a színházat ingyen adják oda. A város a kulturából ne csináljon tüzet. Igenis keresni kell a módot, hogy a város bevételeit fokozzák, azon-

ban a kulturintézményekből nem szabad hasznot húzni. Ez nem magyar faji érdek, hanem a város kulturérdeke. Pociotanu János előadó kifejti, hogy a város ezzel nem 150.000 lejről mondana le évente, mint ahogyan Nagy Sándor dr. mondja, hanem 700.000 lejről. Széll Lajos dr. Parecz dr. indítványát támogatja.

Élénk vita fejlődik ki a tagok között s végül Parecz dr. közvetítő indítványt tesz, 600 lejből kért a napibér megállapítását. Az előadó fenntartja az 1000 lejes proppozíciót. Végül is ezt a javaslatot fogadja el a bizottság azzal, hogy szükség esetén szubvenciót ad az aradi színháznak és a ruhatárat és büffet újból az igazgató tulajdonába engedi át. A tanács egyben kötelezi Szendreyt, hogy a színház díszleteit saját költségén festesse át. Angel István dr. elnök indítványára pedig kimondják, hogy a műsort nem havonta kell bemutatni, mint eddig, hanem hetenként. Ezzel az ülés délután fél 3-kor véget ért.

Szakadás készül az erdélyi parasztpártban.

Bogdan-Duica professzort kizárják a pártból. — A parasztpárt megegyezést óhajt a nemzeti párttal.

(Bucuresti, augusztus 24.) A parasztpárt parlamenti bizottsága ma délelőtt ülést tartott, amelyen a politikai helyzetet a legnagyobb részletességgel vitatták meg, különösen az időszakai választások szempontjából. A bizottság elhatározta, hogy a szeptemberi választásokon együtthalad a nemzeti párttal, amennyiben a nemzeti párt is magáévá teszi az alábbi listát: Ilfov: Pan Halipa, Bihar: Lascu Demeter, Buzeu: Joaniteacu, Jalmitea Radulescu.

Arra való tekintettel, hogy a bizottság a mai ülésen nem jelent meg teljes számban, az ismeretes affért, amely Bogdan-Duica és Stere között támadt, ma nem vették tárgyalás alá, hanem annak eldöntését a jövő hétre halasztották. A parasztpárt vezetőtagjainak hangulatából kétségtelenül megállapítható volt, hogy a pártban erősen él az a kívánság, hogy szeptember elsejéig létrejöjjön a megegyezés a nemzeti párttal. Parasztpárti hivatalos körökből származó értesülés szerint az erdélyi parasztpárt rövidesen kongresszust tart Kolozsváron. Az országos nagygyűlésen előreláthatólag óriási vihart fog kelteni a Bogdan-Duica és Stere között támadt affér, amely különben a kongresszus egyik legfőbb programpontja lesz. Mint ismeretes,

Bogdan-Duica kolozsvári professzor erős sorozatos támadásokat kezdett Stere tanár ellen s e súlyos vádakát tartalmazó támadás-sorozat bucuresti-i lapokban napvilágot is látott. Az erdélyi parasztpártban — hír szerint — igen nagy az elégedetlenség Bogdan-Duicával szemben annál is inkább, mert a professzor a pártközpont többszöri és erélyes figyelmeztése dacára is folytatta a Stere elleni támadásokat. A befentések úgy tudják, hogy a kolozsvári kongresszus Bogdan-Duicát kizárja a parasztpárt kötelékéből, ami azonban előreláthatólag pártszakadást fog előidézni, mert Bogdan-Duica személyes hívei bizonyára követik vezérüket s bejelentik a parasztpártból való kilépésüket.

A parasztpárt központja különben ma hivatalos kommunikét adott ki, amelyben tiltakozott az ellen, hogy a galati választáson Vartinas a parasztpárt hivatalos jelöltjeként szerepeljen. A pártközpont ugyanis megállapította, hogy Vartinasit már régebben kizárták a párt kötelékéből s a parasztpárt Galacban a nemzeti párti jelöltet támogatja.

A Adeverul szerint nemzeti párti körökben mindinkább az a meggyőződés domborodik ki, hogy a liberálisok kollaboráció

tárgyalásai csak azt célozták, hogy a nemzet pártot dezorientálják és a parasztpárttal való fúzióját lehetetlenné tegyék. A Lupta jelentése szerint Maniu és Michalache tárgyalásai jó uton haladnak, azonban valószínűleg csak szeptemberben fognak véglegesen befejeződni.

Vakmerő utonállás.

Egy rablóbanda megtámadta és kirabolta egy társaskocsit minden utasát.

(Dorohoi, augusztus 24.) Meglepetően vakmerő utonállást követtek el tegnap este Dorohoi város közelében. Egy társaskocsit, amelyen többek között egy százados, egy katona és két csendőr is ültek, egy elszánt rablóbanda megállásra kényszerített, majd a banditák azt követelték az utasoktól, hogy a kocsiról leszállva, feküdjenek le a földre. Az utasok eleinte vonakodtak eleget tenni az utonállók felhívásának, mire azok ijesztesül a levegőbe lőttek. Ekkor a banditák egyike előlépett és harsány hangon rendelkezett:

— Mindenki szálljon le a kocsi-ról! A csendőrök és a kapitány ur állanak félre, a többiek pedig feklődjenek hasra.

A százados kijelentette, hogy inkább agyonlöveti magát, de nem engedelmeskedik a banditáknak, akik erre nekifutottak a kapitánynak. Erőszakos, hogy ezt a jelenetet tetlenül nézték végig a csendőrök, akiknek még a fegyverüket sem vették elő a banditák. Csak akkor kíséreltek meg ellenállást, amikor a rablók az ő értékeiket is elakarták venni. Azonban őket is lefegyverezték, majd mindnyájukat megkötözve, a rablott holmikkal elmenekültek. A dorohoi csendőrség erélyes nyomozást indított a vakmerő banditák kézrekerítése érdekében, akik tuszként a két csendőrt is megakalvították. Az eddigi vizsgálat szerint a csendőrségnek az a gyanúja, hogy az elfogott csendőrfőnök összeköttetésben volt az utonállókkal.

Rehabilitálják a brassói szigurancaiszviselőket

A vizsgálat alaptalannak minősít a vádak.

(Brassó, augusztus 24.) Megírjuk, hogy a brassói ügyészség közokirathamisítás, hivatalos hatalommal való visszaélés, sik kasztás és megvesztegetés vádjai miatt napokkal ezelőtt letartóztat-ta Zachiu brassói sziguranca vezetőfelügyelőt, Zaráfcu hivatalfőnököt és Sucki Mehmed detektívet. Ugyanaznap utazott keresztül Brassóba. Cudabba igazságügy-miniszter, akinek jelentést tettek a szenzációs letartóztatásról. Az ügyészség meglepetésére azonban az igazságügyminiszter nem hagyta jóvá az ügyészségi intézkedést és elrendelte, hogy az állambiztonsági tisztviselőket nyom-ban bocsássák szabadon. Egyben pedig úgy rendelkezett, hogy a vizsgálat lefolytatására a belügy-miniszterium küldjön ki biztosokat. A belügyminiszteri biztosok mára már el is készültek a vizsgálatra, amelyek eredményeként megállapították, hogy az állambiztonsági tisztviselők csupán rosszindulatú emberek áldozatai s őket alaptalanul vádolták meg a súlyos visszaélésekkel.

Feltűnést keltő incidens az aradi tőzsdebiróságon.

Amikor a delegált bíró nem respektálja az ítéletet — Egy kukoricavásárlás különös fináléja.

(Saját tudósítónktól.) Arad közgazdasági köreiből napok óta nagy érdeklődéssel s izgalommal tárgyalják azt a különös és a tőzsdebiróság történetében szinte egyedülálló pert, amely két terménykereskedő ügyletéből indult ki és sajnálatos botrányban végződött. A per anyagát képező kereskedelmi ügylet a következő volt:

Pór Ödön aradi gabonabizománnyos 450 métermázsa kukoricát adott el Schréter Ábrahám máramaroszigeti terménykereskedőnek azzal, hogy az u. n. „akreditívnek” (fizetési megbízás) legkésőbb augusztus 5-én Aradon kell lennie. Schréter ennek a megállapodásnak úgy igyekezett eleget tenni, hogy a szatmári Casa Noastra utján az egyik aradi bankhoz küldötte a fizetési megbízást. Időközben a kukorica ára emelkedett és Schréter óvatosságból érdeklődött, vajjon megérkezett-e Aradra a fizetési megbízás. A terminus lejártát előtti napon tudta meg, hogy az akreditív addig még nem futott be. Ekkor, nehogy az üzlet semmivé legyen, Schréter hirtelen felhajtotta a teljes vételár kifizetéséhez szükséges készpénzösszeget és augusztus 5-én a pénzzel együtt Aradra érkezett. Este 7 óra volt, amikor Pór Ödönt felkereste az irodájában és elmondta, hogy mivel önhibáján kívül az akreditív a terminusra be nem érkezett, ő a Pórra nézve is kedvezőbb megoldást választotta és készpénzben fizeti ki a vételarat. Pór Ödön azonban kijelentette, hogy az ő irodájában este 6 óráig tart a hivatalos munkaidő és így ő a szerződésben kikötött terminust lejárnak tekintette és az ítéletet — minthogy a fizetési megbízás legkésőbb este 6-ig nem futott be — már storniozta is.

Természetes, hogy per lett a dologból, az ügy az aradi tőzsdebiróság elé került. Össze is ült a tőzsdebiróság: Pór Ödön bírója Tatu Miklós aradi bankigazgató, majd később akadályoztatása miatt Lengyel Béla aradi olajgyáros volt, míg Schréter Ábrahám Kardos Jenő aradi gabonakereskedőt delegálta bíróként. A bíróság elnöke pedig Holländer Emil aradi nagykereskedőt választották. Az első tárgyalást a bizonyítás kiegészítése céljából elhalasztották, sőt az augusztus 16-án megtartott második tárgyalás sem hozta meg a döntést és az ítéletki-hirdetést az elnök augusztus 19-re halasztotta, amikor is az illetékes szaktekintélyeknél beszerzett információk alapján ő, mint elnök, Schréter Ábrahám javára billentette szavazatával az ítélet mérlegét.

Ekkor történt a tőzsdebirósági gyakorlatban egyedülálló eset. Pór Ödön által delegált bíró, Lengyel Béla kijelentette, hogy nem akceptálja az elnök döntését és egész egyszerűen megtagadta az ítélet jegyzőkönyv aláírását, sőt nyomban távozott is. Természetes, hogy ennek következtében az ítéletet sem lehetett kihirdetni.

Lengyel különös magatartása széles körökben nagy feltűnést keltett, mert szakkörök megállapítása szerint valóban szokatlan, hogy komoly jogi ténykedést kifejtő

A nagyváradi prefektus afterje.

Kinos lovagias ügy a parlamenti választások körül.

(Nagyvárad, augusztus 24.) Napokkal ezelőtt hírt adtunk arról a kínos afférról, amely Stroescu főhadnagy, Jacob József nagyváradi prefektus és Jacob Lázár nagyváradi lelkész között történt. Az affér tulajdonképpen okát még a választások idejére nyulnak vissza, amikor is egyes lapok elfogultsággal vádolták meg Stroescu főhadnagyot, aki egy rendfenntartásra kivезényelt osztag parancsnoka volt. A főhadnagy magára nézve sértőnek találta a lapok megjegyzéseit és ezért a nagyváradi sajtó informátorai, a Jacob tesvérek ellen fordult, akiket provokáltatott. Jacob Lázár főtisztelő azonban nyomban visszautasította a kihívást és megjegyezte, hogy párti múltja a pártbaiban való részvételt Jacob pre-

funkcionarius ilyenirányú viselkedésével veszélyeztesse a tőzsdebiróság tekintélyét. Hír szerint Lengyel Béla a történetek Kapcsán lemond tőzsdetanácsosi tisztségéről. Az ügy historikumához tartozik még, hogy a peres felek — épen e különös incidensre való tekintettel — békés uton megegyeztek egymás között.

fektus viszont a belügyminiszter rendeletére hivatkozott, amely szerint Goga megtiltotta neki a párbajozást s ezért szintén visszautasította a kihívást. Ilyen körülmények dacára igen nagy megdöbbenést keltett az a váratlan fordulat, amely szerint Stroescu megbízottai a lovagias ügyet egyoldali jegyzőkönyv megszerkesztésével befejezestnek jelentették ki. Mára aztán a nagyváradi sajtó közölte Jacob prefektus megbízottainak az ügyben felvett jegyzőkönyvét is, amelyben utaloznak az ellen, mintha Jacob prefektus lovagiatlanul viselkedett volna és megjegyzik, hogy a provokálásnak a prefektus részéről történt visszautasítása kizárólag amaz okból történt, hogy Goga táviratilag megtiltotta Jacobnak, hogy a kihívást elfogadja.

Spanyolország ragaszkodik Tangerhez.

(Madrid, augusztus 24.) Alfonso király elnöklésével ma minisztertanács volt, amelyen a tangeri kérdéssel s azokkal az ügyekkel foglalkoztak, melyek a Népszövetség szeptemberi ülészakán kerülnek naprendre. A tangeri kérdésről folyt vita során Yanguas külügyminiszter kijelentette, hogy ez a kérdés ma Spanyolországra nézve a legfontosabb probléma. A minisztertanácsról hivatalos kommunikét nem adtak ki, de a sajtó úgy tudja, hogy a minisztertanács úgy döntött, hogy Tangerre vonatkozó követeléseit teljes egészében fenntartja. Végül a külügyminiszter kijelentette, hogy a Népszövetség legközelebbi ülészakán nem fog résztvenni.

Megkerül a titokzatos zsigmondházi gyilkos.

A zsigmondházi csendőrség új és értékes nyomokat talált a rejtélyes rablógyilkosság ügyében.

(Saját tudósítónktól.) Még emlékeztetőben van Arad közönségének az a borzalmas gyilkosság, amely az elmúlt év elején Zsigmondházában történt. Molnár Károly nyugalmazott vasuti főtisztviselő, háztulajdonost egy este meggyilkolták és kirabolták. Az aradi államrendőrség a zsigmondházi csendőrséggel karöltve, sokáig nyomozott a gyilkos után, akinek azonban nyoma veszett. Egy ízben ugyan, olyan adatok merültek fel, hogy a gyilkosságot egy vándor iparoslegény követte el. A gyanúsítottat le is tartóztatták és heteket töltött vizsgálati fogságban. — A vizsgálat azonban kiderítette, hogy a letartóztatott ember ártatlan, akinek sikerült alibi is igazolni.

Később új nyomokra terelődött a hatóságok figyelme és ekkor a nyomozás során megállapították, hogy a gyilkos eltávozott Aradról. A rendőrség és csendőrség állandóan felszínen tartotta a rejtélyes gyilkosság ügyét és most — hír szerint — a zsigmondházi csendőrség olyan megbízható bizonyítékok birtokába jutott, hogy a gyilkost valószínűleg néhány napon belül sikerül letartóztatni. A csendőrség a legnagyobb kö-

rültekintéssel kezdte meg ismét a nyomozást, amelynek eredménye előreláthatólag hamarosan mutatkozni is fog, ez igazán gyilkos letartóztatásában.

Az aradi rendőrség

sürgött a lakáskimutatásokat.

Szeptember 10. a végső határidő.

(Saját tudósítónktól.) A napokban jelentették, hogy a belügyminiszterium rendeletet küldött az aradi államrendőrségre, amely szerint minden háztulajdonos köteles a házában lévő lakásokról pontos kimutatást készíteni. A kitöltendő nyomtatványok az aradi Diecezana könyvkereskedésben kaphatók. A nyomtatványokat kitöltés után be kell nyújtani az aradi rendőrkerületekhez. A rendőrség felhívja a háztulajdonosokat, hogy a kimutatások elkészítését kezdjék meg, mert a rendelet szerint a be nyújtásokat szeptember 10-ig feltétlenül be kell fejezni. Aki nem tesz eleget a felhívásnak, azt a törvény szerint megbüntetik.

— Gyilkos ciklon Berlin fölött. Berlinből táviratozzák: Berlin környékén tegnap óriási forgószél pusztított, amelynek központja Potsdamba vak fölött volt. A tavakon rengeteg csónak borult fel és a mentés csak igen lassan halad előre. Tízszázalék arányban elünn.

Mária királyné egész szívét odaadja Erdélynek.

Befejeződött a szovátai nyaralás. — Az uralkodónő a közönség lelkes ovációja közepette utazott el a kies fürdőhelyről.

(Saját tudósítónktól.) Mária királyné szovátai nyaralása véget ért. A Medve-tó vizén ringó fürdőkabinban s a pompás szovátai királyi villában elcsöndesült az élet: a királyné kíséretével tegnap elbucsuzott Szovátától, a lelkes fürdővendégektől és az ideai erdélyi nyártól. Bucsuztatóna ünneplőbe öltözött: a kies fürdőhely és a fürdővendégek szomorúan néztek az elrobogó autók után, mert mártól kezdve hiányozni fog az ünnepi hangulatból az örökmosoly királyasszony. Az autó lelkes óvációk közepette Szováta határához ér, itt egy székely leány virágcsokrot nyújt át a felséges asszonynak, aki utánozhatatlan kedvességgel, meghatottan, magyarul mondja a piruló, pruszkos székely leánykának:

— „Köszönöm.”

Mária királyné három hetet töltött kedvenc fürdőhelyén. És ez alatt az idő alatt két — udvari személyné által hajtogatott — mondat jellemezte a legírtelmesebb szovátai fürdővendéget:

— „Csak semmi politika!” A Felső Asszony, nem politizál, a Felső Asszony, tüdölni kíván!”

Egyébként a királyné igen egyszerű életet élt. Naponta megfürdött a tóban és ebben sem az eső, sem a hűvös levegő nem akadályozták meg. Azán visszavonult szobáiba. A nyaraló-kastély homlokzatán pedig ott tiltkodott egy rövid mondat: „Lassati-ma in pace!” (Hagyjatok békében!) A nyaralót valóságos rózsalugas övezi körül. Több ez, mint egy csendőgyűri, több mint egy egész hadsereg. Még senki nem akadt, aki azt engedély nélkül átlépte volna, pedig csak egy fegyvertelen, csendőrkáplár vigyáz a bejárat előtt. De az is inkább csak dísz, forma, mint szükség.

Közvetlen elutazása előtt egy magyar újságíró jelent meg kihallgatáson a királyné előtt. A szép-séges királyné kézcsókra nyújtotta kezét, leülte az újságírót és kedélyesen elbeszélgetett vele. A firtató riporteri kérdésekre pedig olyan egyszerű nyíltsággal felelt, mintha az csak a királyasszonyok hiúságtól mentes mentalitása engedheti meg.

— Asszony vagyok, ép olyan mint a többi, — mondta Mária királyné. — És bizony nekem is gondot okoz a háztartás. Szerettem az asszonyi dolgokat. Szerettem az okos gazdálkodást, szerettem a kézimunkát, szerettem a kertet. Magam készítem csipkémeket, magam gyomlólok kertemet. A királynéi foglalkozásnak nyitja: asszonynak lenni. Asszonyok asszonya. És ebben minden benne van. A királyné az asszonyi gyengédség, a jószág megszemélyesítője kell, hogy legyen. És ez mutatni is kell. Ezért vagyok én mindig más és más helyen az év különböző szakáiban. Ismernem kell a népet és a népnek ismernie kell engem. A királynénak sürrün kell változtatnia tartózkodási helyét és keresnie kell az alkalmat, hogy minél gyakrabban érintkez-

zék a néppel.

— Szerettem a természetet, a virágot, a gyermekeket. A magamét is, a másét is. Anyai gondjaim ép olyanok, mint a többi asszonyoké. Féltem kincs nekem

Aradváros magyarsága és a tanács-választás.

Parecz Béla dr. képviselő nyilatkozata. — Miniszteri rendelet a választás technikájáról.

(Saját tudósítónktól.) Valamivel kevesebb mint három hét választ el bennünket arról a küzdelemről, amelyet nem kerestünk, nem óhajtottunk, de amelybe Aradváros magyarsága kipróbált erejének egész hevével fog részt venni: a községi választástól. A feloszlatott városi tanács helyébe tudvalevőleg szeptember 12-én új képviselőtestületet választ Aradváros lakossága és amint az előző választási küzdelem során nyilvánvalóvá lett, a döntő szó ezúttal is az aradi magyarság tömegét illeti. A községi választás sorsára nem közömbös tehát, milyen álláspontot foglal el e kérdésben az aradi Magyar Párt vezetősége. Parecz Béla dr. kamarai képviselő munkatársunk előtt a következőkben vázolta a választást megelőző politikai helyzetet:

— A jelölő listák összeállítására és a magyarság számarányának meghatározására vonatkozó tárgyalások még nem indultak meg a kormány illetékes exponenseivel, de valószínűnek tartom, hogy a prefektus ur teljes egészében méltányolni fogja azt az erőt, amelyet az aradi magyarság reprezentál a választásokon. Mi továbbra is ragaszkodni fogunk ahhoz, hogy a magyarság az új városi tanácsban is a régi számarányban legyen képviselve. Semmi ok sincs arra, hogy ezt a már kiküzdött pozíciókat feladjuk és nem hiszem, hogy ezt, az abszolút többségünkhöz mérten konokliáns számarányt bárki is megzavarja. Arad magyarsága talán még egységesebben áll a Magyar Párt mögött mint a közelmúltban és bizakodva, erejének tudatában felkészülve várja a fejleményeket.

A Monitorul Oficial legutóbbi száma különben miniszteri rendelkezést is hoz az aradi községi választásokra vonatkozólag. A közlemény így hangzik:

Aradváros választói szeptemberben hó 12-ére összehívattak, hogy 24 városi tanács tagot és négy pótagot válasszanak. A szavazás minden körületben reggel 8 órakor kezdődik és délután 5 óráig tart. A záróra este 10 óráig meghosszabbítható. A választói igazolványokat a város osztja ki s legkésőbb szeptember 9-ig kézbesíti a szavazóknak. Szept. 9-ike után az igazolványok a bíróságnál vehetők át. A választási zónában és a szavazó helyiségbe illetéktelenül belépni és ott propagandát kifejteni tilos. A választási zónában

minden gyermekem élete, lelke és sorsa. A magam és leányaim öltözködése, különösen keletre gondosságom. A divat nem elengedő. Pszichológiát kapcsolatot, harmoniát kell keresni a formák s hatásai között.

— Irodalom? Igen, igaz, hogy elbádják Pozsonyban egyik fantasztikus mesémet. És érdekes, hogy erről az első hírt egy erdélyi magyar újságíróntól halltam. Egyébként igen könnyen

irok. Magyar nyelven is jelent meg már könyvem. Jó fordításban. Meséskönyv. Gyermekeknek való.

— Szerettem Erdélyt. Nagyon szép vidék. A népe, a magyarok nagyon jó embereknek látszanak. Rendes, szorgalmas nép, több falut végigméztem, ismerem házaikat, szokásaikat. Szeretettel vettem körül. Akik pedig engem szeretnek, azoknak odaadom egész szívemet!

minden szeszest vált árusító helyi segéneket zárva kell lennie. E rendelet ellen vétőket a választási törvény szerint büntetik. Az új ta-

nács összehívásáról egy később megjelenő miniszteri rendelet gondoskodik. Aláírás: Garoflid Constantin.

Janovics Jenő megkapta a színházi koncessziót.

(Cluj, augusztus 24). Janovics Jenő dr. a kolozsvári magyar színház igazgatója a kultuszminisztériumtól ma megkapta a koncessziót, amely ez év szeptember 1-től jövő évi szeptember 1-ig érvényes, egy havi szünettel. A koncesszió kiter arra is, hogy a minisztérium jóváhagyta a Janovics és Brassó közötti szerződést, amelynek értelmében a kolozsvári

magyar társulat három hónapig, június, július és augusztusban Brassóban fog játszani. Ez idő alatt a kolozsvári magyar színház épületével az állam rendelkezik. A hatóság a százezer lejes kaució fejében elfogadta a Mezőgazdasági Bankban levő 100 ezer lejes betétkönyvét. A külföldi állampolgárok közül egyelőre Karácsonyi Illi és Lengyel Irén szerződését engedélyezték hat hónapra.

Osztrák politikusok egy gyilkost mentenek. Sulyos vádak Dinghofer, a nemzetgyűlés alelnöke és több nagynémet képviselő ellen. — Pártérdekből amnesztiát eszközöltek ki a köztársasági elnöktől.

(Bécs, augusztus 24). Néhány hét előtt az egész európai sajtó terjedelmes cikkekben számolt be arról a gyilkosságról, amelynek egy fiatal fogász, Berger András volt az áldozata. Bergert munkaadója, Payrleitner Károly 60.000 aranykoronára biztosította, majd felcsalta a Schafbergre, amelynek csúcjáról egy Schwarz Ferenc nevű biztosítási ügynökkel együtt letaszította. Berger szörnyethalt, Payrleitner pedig Bécsbe küldte szeretőjét, Zechner Vilmát, hogy vegye fel a 60.000 aranykorona biztosítási díjat. Ekkor kiderült, hogy előre megfontolt gyilkosságról van szó és a rendőrség Payrleitnert és cinkosait letartóztatta.

Most épületeres dolgok derültek ki az ügyvel kapcsolatban. Eszerint az összes szereplők kampóskeresztesek. Payrleitner Károly örvénytelen fia Mayr dr.-nak, a steyri kampóskeresztesek vezetőjének, aki már sok atrocitást rendezett. Maga Payrleitner Károly a háború után Linzben bukkant fel, ahol csempészéssel foglalkozott. Később lakását egy fogtechnikusnak engedte át, akinél mint tanonc dolgozott. Négy év előtt, 1922-ben bizonyítványt kért a fogtechnikustól, azzal a megokolással, hogy ő is fogászati koncessziót akar szerezni.

— De hiszen ön büntetést előéletű, felelte munkaadója, sohasem kaphat koncessziót.

Munkaadója ugyanis időközben meg tudta, hogy Payrleitnert 1917-ben hat heti börtönre ítélték lopásért, majd kihágásokért és rágalmozásért is többször elítélték. Payrleitner munkaadójának nevetve így válaszolt:

— Büntetett előéletű? Apám

már mindent megígazított és Dinghofer dr.-t, a nemzetgyűlés alelnökét Bécsbe küldte, hogy büntetéseime: törüljék.

Dinghofer tényleg Bécsbe utazott, kérvényt nyújtott be Payrleitner érdekében, aki a köztársaság elnökétől valóban kegyelmet kapott és így megszerezte a koncessziót. Dinghofer dr., aki a nagynémet néppárt vezére, egy beadványában kifejtte, hogy valóban interveniált Payrleitner érdekében, azonban amikor megtudta, hogy Payrleitner nem érdemes a kegyelemre, kérvényét visszavonta.

Dinghofer dr. nyilatkozatával szemben a szociális lapok megállapítják, hogy Waber dr., jelenlegi alkancellár, Dinghofer pártjának tagja, aki 1922-ben szintén alkancellár és igazságügyminiszter volt, terjesztette fel kegyelemre a gyilkos Payrleitnert. A szociális lapok most azt állítják, hogy ha Dinghofer valóban elfoglalt ennek a gonosztevőnek protezsálásától, úgy Payrleitner csak is Biechl és Erb nagynémet képviselők intervenciójára kapott kegyelmet és lehetősége arra, hogy további büntetéseket kövessen el és gyilkolhasson. Késégtelen, hogy a szociális lapok vádjal tisztázásra szorulnak és a nagynémet képviselők, akiket a szociális lapok megneveznek, kénytelenek lesznek szerepüket Payrleitner rehabilitálása körül tisztázni. Szemere Pál.

Őszi divatlapok nagy választéka
Sándor Ferencnél Arad.

Meg akarták lincselni a volt görög diktátort

Orökös forradalmak országa lett Görögország. — György király egyelőre nem tér vissza az ország trónjára.

(Athén, augusztus 24.) A görög forradalom egyelőre véget ért és Konduriotis elnök, valamint Kondilis tábornok, a designált miniszterelnök urai a helyzetnek. A reggeli lapok már a legteljesebb szabadsággal jelentek meg és lelkesen üdvözlik a győztes forradalmat. Rövidesen meg fog alakulni az új kormány, amelyet Kondilis az összes pártok vezéreinek részvételével akar megalakítani, a tábornok azonban a miniszterelnökségen kívül a hadügyi és tengerészeti tárcákat is megtartja magának.

A megtámadott exdiktátor.

Kondilis máris több prefektust lemondatott, akiket Pangalos nevezett ki. Pangalos volt diktátort, valamint hat tisztből álló kíséretét, a Leon torpedóromboló — mint jelentették — Pyreusba szállította s ott őket egy katonai kórházba internálták. Innen azonban be szállították a fővárosba és amikor az elfogott diktátort szállító automobil a kisázsiai menekültek által lakott külvároson haladt keresztül, azok megállították az autót és rávetették magukat Pangalosra, kit meg akartak lincselni. A kísérő gárdaosztály alig tudta Pangalos életét megmenteni.

Pangalos a bíróság előtt.

Az elfogott diktátornak módjában volt hírlapírókkal beszélni, a kiknek kijelentette, hogy elkésztette az ellene indított akciót, mert a mostani forradalom vezérei mind a legjobb munkatársai voltak. Bukását azonban nem fájjalja, sőt a nemzetnek szerencsét és boldogulást kíván. Kijelentette még, hogy a forradalmi előkészületekről halvány sejtelmé volt. A lapok a diktátor előéletéről azt írják, hogy több miniszterrel együtt az állami szállítási szerződések megkötésénél visszaéléseket követett el és ennek köszönheti ő is, társai is, meggazdagodásukat. Ugyilátszik azonban, hogy ezek után a nép felhagy a politikával és visszatér a munkához. Kondilis egyébként intézkedett, hogy a legfőbb állami törvényszék még ezen a héten ítélkezzen Pangalos és kormányának tagjai fölött.

Diktaturák országa.

Érdekes, hogy az a Kondilis tábornok, aki ma a görög nép felszabadítójaként ünnepeleti magát, körülbelül másfél évvel ezelőtt Konduriotis admirálissal együtt elsőnek teremtette meg az erőszak katonauralmát Görögországban. 1924-ben, amikor Konstantin királyt száműzték és a Venizelosz-párt Michalokopulos elnöke alatt valóban demokratikus népkormányt alakított, ezt a népkormányt kergette szét Kondilis. Kondilis azonban csak két hónapig örülhetett katonai diktaturájának, mert Pangalos elődjéhez hasonló módon távolította el helyéről Kondilist, hogy tizenöt hónappal később ugyanez a sors őt is utóljérje. A néhány év óta tartó válságot diktaturákkal akarták

megoldani, amikor a válság oka a szerencsétlen kimenetelű görög-török háború volt, mely tönkretette Görögország iparát és kereskedelmét, pénzének értékét negyven százalékkal lerontotta s mintegy kétmillió kisázsiai menekültet kellett az országnak befogadni; a kik a nyomoruságot még fokozták. Csak az a kormányzat segíthet Görögországon, amely komoly tudással és szakértelemmel kezdi meg az ország talpraállítását. Az eddigi diktaturákat azonban csak a kapkodás és a tudatlanság jellemezték.

Hogyan fogták el a diktátort.

Érdekes körülmények között történt Pangalos elfogatása. A Leon torpedóromboló este nyolc órakor ért a Pergamos lötvölába. Két órával később a Leon két gyvelemzettő lövést adott le, majd éjjel egy órakor utóljérte a Pergamos. A Leon parancsnoka felszólította a Pergamos parancsnokát, hogy szolgáltatassa ki Pangalos tá-

bornokot. A Pergamos tisztjei azonban kijelentették, hogy Pangalos nincs a hajón. A Leon kapitánya ekkor lebocsátotta az egyik csónakot és négy tisztje kíséretében csónakba szállott, hogy át-evezzen a Pergamoshoz. A Pergamos tisztjei puskatüzettel fogadták a csónak lebocsátását, hamarosan belátták azonban a további harcok hiábavalóságát és kitűzték a fehér lobogót. A Leon tisztjei átkutatták az egész hajót és hosszas keresés után végre megtalálták a diktátort a Pergamos távirászána kabinjában. A Leon aztán értékes foglyával néhány órával később befutott a pireuszi kikötőbe.

György király várakozó állásponton.

Londoni jelentés szerint György görög exkirály Norfolokban kijelentette egy hírlapírónak, hogy egyelőre nincsen szándékában a görög trónra visszatérni.

— Ilyen lépéseket mindaddig nem teszek, — mondotta az exkirály, — amíg a görög nép egységesen és félreismerhetetlenül nem nyilvánítja akarátát, hogy visszakíván engem.

A király bizalmasai a jelenlegi időpontot különben is alkalmatlannak találták a visszatérésre.

Rodolpho Valentino meghalt.

Hirtelen halállal elhunyt a világ egyik leghíresebb moziszínésze.

(Newyork, augusztus 24.) Az egész világ gyászol egy színészt, akinek a nevét az egész földkerekségen ismerték és játszani még a legkisebb városok közönsége is látta. **Rodolpho Valentino** filmstar, akir a filmtársaságok min a világ legszebb férfiát mutatták be a közönségnek, ma rövid szenvedés után meghalt. A filmstart, — mint megírtuk — a múlt héten kétszer operálták meg vakbélgyulladás és gyomorékélye miatt. Tegnapelőtt még súlyos mellhartyagyulladás is kapott, amely két nap alatt végzett vele. Az orvosi megállapítás szerint szepszisben halt meg ma délután a világhírű fiatal színész. A kórház előtt a halála bekövetkezésekor is olyan nagy tömeg várakozott a kórházi jelentésekre, hogy a rendőrségnek többször kellett a mindig növekvő tömeget szétszlatni.

Rodolpho Valentino olaszországi származású és alig harminc esztendő volt. Szegény sorsból küzdötte fel magát valósággal az élet fejedelmévé. Fiatalabb éveiben igen sok küzdelmet ment keresztül, de az utolsó évtizedben már úgy élt Amerikában, ahogy talán csak az európai fejedelmek éltek valamikor régen. Tündéri kastélya volt Hollywoodban fenn a hegytetőn. Fél esztendővel ezelőtt jött vissza Európából ahonnan két hófehér arab telivér paripát hozott magával. Ez a két paripa volt utabban a legnagyobb szenvedélye. Allandóan ezeken lovagolt és akik látták ezt az életerőtől duzzadó embert amint végignyargalt fehér paripáján a hollywoodi sétányon, szinte el se tudták képzelni, hogy ilyen emberrel vakbélgyulladást vagy más hasonló be-

tegség ilyen hirtelen végezni tudjon. Annyira tele volt ambícióval és munkakedvvel, hogy csak most kezdett igazán a munkához. Egy nagy filmen dolgozott és épen ezért fél esztendővel ezelőtt magával hozta Olaszországból fivérét és annak egész családját. Ugy élt velük, mint egy fejedelmi udvartartás feje, készulve arra, hogy évtizedekig dolgozni fog.

Valentinot komoly szerelem fűzte Poia Nerihez, a nem kevésbé híres filmsztárhoz: és majdnem minden napos vendége volt a művészvilágának. Hollywoodban nyílt titok volt, hogy a két művész hamarosan össze fog házasodni. Igen érdekes, hogy ezelőtt hat héttel végzett be egy filmet, amelyet Bányk Vilma magyar művésznővel látszott. Már két filmen volt partnere Bányk Vilma és Amerikában nagyon népszerű volt a Valentino-Bányk-pár. Bizonyos, hogy Amerikában Valentino halála nemzeti gyászszerep hangulatot fog kiváltani. Csak az tudja, hogy ki volt Valentino, aki látta, hogy naponta 5—10.000 levelet kapott, amely levelek a világ minden tájékról érkeztek. Kinából és Szibériából is kapott leveleket.

Kivételes művésziélek volt Valentino, akinek egyik legnagyobb ambíciója az volt, hogy ne csak a legszebb férfinek, hanem a legnagyobb művészek is őt ismerik el. Életének utolsó napjában is azt emlegette, hogy szeretné, hogyha nem a szép férfit és a „szívóhért” látnak benne, hanem a művészt. A legutóbbi filmjét, „A sejk fia”-t most fejezte be és most egy új film előkészületeit végezte. Tervezte, hogy ismét eljön majd Európába, ellátogat Budapestre és Kelebre is, de a sors nem így akarta. Valentino különben autodidakta uton rendkívül műveltségre tett szert és a világ minden nagy festőművészeit épen jól ismerte, mint Vol-

taire gondolatvilágát és tökéletesen tájékozott volt mindenről.

Rodolpho Valentino legutóbbi filmjét csak ezután fognak a közönség elé kerülni, de a művész már nem fog tudni újabb hódításairól és sikereiről, mert Hollywood virágos temetőjében fogja aludni örök álmát.

Művészet.

* **Színlelőadások a nyári színházban.** Csütörtök: Vilnaiak bucsuelőadása: Nap és Éj. (Olcsó helyárakkal.) Kezdeté fél 9 órakor. Péntek: „Csodaszarvas”, írta Ferny Crommelynek, fordította Karinthy Frieves, tragikomédia három felvonásban. (Csak felnőtteknek.) Szombat este: „Csodaszarvas”, másodszor. (Csak felnőtteknek.) Vasárnap este: A szerelem és halál játéka, írta Romain Rolland. Történet 1794-ben, a francia forradalom idejében. Párisban. A péntek, szombat és vasárnapi előadásokat budapesti és erdélyi színészek látszák.

* **Minden egyes nap közelebb** hoz bennünket azokhoz a nagyszerű estélyekhez, amelyekben pénteken, szombaton és vasárnap lesz alkalmunk gyönyörködni. A két első napon a pompás művészi együttes a világhírű Csodaszarvas című tragikomédiát látsza, amely különös, érdekes és izgalmas hangulatot teremt a nézőtérben. A szerző az emberi lélek titokzatos működését tárja a közönség elé és azokra a tudat alatti élő erotikus képzetekre irányítja a káprázatos fényű reflektorát, amelyeket Freud Zsigmonddal, a kiváló bécsi professzorral szemben, annyian próbálnak megtagadni. A szenzációs és izgalmas színműben a ragyogó szép ségű Hollós Jucinak van nagy szerepe. Baló Elemér, Darvas Ernő, Lengyel Vilmos, Fekete Irén és Inke Rezső az ismert kiváló művészek is nagy szerephez jutnak a darabban. Vasárnap este látszák ugyanezek a szereplők a klasszikus magasztaló álló Szerelem és Halál játéka című színművet. Az előadások iránt a megérdemelt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

* **Az aradi színház igazgatósága** közli, hogy a most következő színi időnyre a színházi ruhatár és büfé kiadó. Jelentkezni a színházi irodában lehet.

* **A vilnai színtársulat bucsuelőadása olcsó helyárakkal.** A kiváló együttes Budapestre való utazása előtt, hová többhetes vendégszerelésre kötötte le őket a budapesti városi színház igazgatósága, csütörtökön érkezik és eljátsza Anskv világhírű darabját: a „Nap és Éj”. Ezt a nagynevelű művet, melyet Laesch elhalálozása végett a múltkor vendégszerelés alkalmával nem játszhatott ez a pompás művészegyüttes, teljesen felkészülve, a legmagasabb szereposztásban csütörtökön este fogja bemutatni. A kétléttű rabbi alakját Alex. Stein személyesíti, míg a többi főszerepek Orleska, Nathánné, Weisitz, Tarlo, Kamen, stb. kezeiben vannak. Ezen az estén fog a társulat új tagja, Iris is bemutatkozni, ki legutóbb mint a Habima tagja Bécsben aratott óriási sikereket. Az igazgatóság a csütörtöki bucsuelőadások helyárait teljesen leszállította, úgy, hogy a legolcsóbb jegy 10, míg a ledrágább 120 lebbe kerül. Jegyeket elővételben a téli színház pénztára árulja.

Hódító utra indult Európában a magyar szépművészet.

Apró magyar kulturszigetek Európa fővárosaiban. — A magyar kultúra fája jó gyümölcsöket termelt.

írta: Dr. VIRANYI ELEMÉR.

Magyar fiúk magyar missziója.

A XIX. században derekasan megemberesedett a magyar nemzeti kultúra. Az a kulturembrió, melyet Szent Istvántól a francia forradalom koráig jórészt idegen szellemi táplálékokkal, különféle külföldi kulturbefolyásokkal fejlesztettek, a múlt században eszmél a saját egyéniségének szerezésére, a „szép magyar arc” kifarragásának szükségességére. Három magyar emberöltő a szépművészetek s az elvont valamint gyakorlati tudományok terén eltörölhetetlen és idegenek részéről is figyelembe veendő alkotó. Nagy szerű lendülettel véghez vitt századnyi fejlődés történik s ma már az a helyzet, hogy a megfelfiasodott magyar kultúra önálló utakra indul idegenbe, hogy maga is befolyást gyakorolva működjen az egyetemes emberi szellem színterén tevékenységében.

Ezer évig a magyar nép az alkotmányosan kiépített magyar államban találta azt a biztos keretet, melyen belül faji tehetségeinek kiélhetése, nemzeti erőinek érvényesíthetése módjában volt. Ma az államjogi meg szervezett faji keret széthullott s bár az elbontásban, de itt maradt a nép, az istenadta magyar nép, melynek számára egy végzetesen téves politikai látás a hősi halált írta elő történelmi elhivatottságul.

A magyar államiság eszméje egyelőre megszűnt végcélnak lenni a faj fennmaradásáért vívott küzdelemben. De térbeli és időbeli akadályokon győzedelmeskedő misztikus átlénygülésben egyesülnek testvérek nagy magyar tömbök és elszakadt kis rajok: a nemzeti kultúrában. Hadur és Werbőczy népe ma a Kálmán királyok progresszív kultúrtörökvései, a Báthory Istvánok idegenben egyetemet alapító terveiben, a Cséri Jánosok olthatatlan kulturszomjában keresi és látja azokat az eszközöket, melyekkel egy örökké tartó faji élet akarata megvalósítható.

A magyar kultúra fája.

A magyarság mai földrajzi szét szóródottságának következménye a kulturális diaspora is, s valami csodálatos, de tragikus találkozás: a magyar kultúra érett gyümölcsének magjait a történelem viharától szanaszét kergetett nép fiai hintik szerte termékenyítő csírkul, hogy hasznára legyenek a tanulni vágyóknak, s hasznára legyenek a magányosan maradt termőfának is, mert hiszen „gyümölcséről ismerni meg a fát.”

A magyar kultúra fája jó gyümölcsöket termelt, mert csodálatos megtermékenyülés történt rajta a múltban. Friss hajtásoknak sudár felszökkenése az ősi törzsből talán lehántott sokat az ősi kéregből, de a magába meredt fa bizarr lombozata, virágainak megremegtető illata, érett gyümölcseinek dusan feltobzó nedve megfogta az idegenek érzeit. Virágos kert lett újra Pannónia,

A magyar kultúra ismerete ma beletartozik az európai ember általános ismereteinek „kötelező” csoportjába. A múltban talán a mi hibánk volt, hogy nem eléggé ismertek. Közel az idő, s a magyart nem ismerni, mellőzni, róla felelőtlenül ítékezni valamely ország oktatási s kulturális viszonyainak elmaradottságáról fog bizonyságot szolgáltatni. Jóbarát, ellenség, semleges és rokon — e négy osztályba sorolható a külföld — a háboru után szinte csodálatos kíváncsisággal, tisztelettel, számítással vagy lelkes szeretettel nyitja meg határait a magyar kultúra előtt. Szép ez a vonás, Európa betegszobájába besuhant tévedt napsugár, ma mikor csak a rejtett gondolat szabad, s a nemzetek egymást önmaguk foglyává bilincseltek. Jóleső érzés, hogy a legletörtebb nép az egyetemes acsarkodás idején a maga súlyos Noé-bárákjáról fehér galambokként elküldte fiait, a magyar gondolatok legszebbjeinek és legértékesebbjeinek hirdetésére.

A múltban a magyarság önmagával volt elfoglalva. Hatalmasat épített, de nem gondoskodott kellően alkotása eredményeinek külföldi ismertetéséről. Voltak előzmények, de a magyar kultúra újabbkori életképes és első diadalmas kiáramlása külföldre mégis csak az volt, mikor a háboru alatt a berlini egyetem a magyar nyelv és irodalom számára tanszéket állított. Gragger Róbertre esett az illetékesek választása, kinek első segédereje aradi ember, Koszó János volt, mint magyar lektor. Gragger professzor megszervezett Berlinben egy Magyar Intézetet, melynek ma hatalmas termei, kitűnő könyvtára, dolgozó helyiségei, saját folyóirata s tudományos könyvkiadása van. Az intézet a berlini egyetem büszkesége, mint egyik legkitűnőbb tudományos szerve, s minden tiszteletünk tárgya, mint a magyar kultúra külföldi Verdun-je. A vele kapcsolatos Magyar Kollegium ösztöndíjas vagy más, külföldi tanulmányokat folytató magyar ifjak s tudósok otthona.

Magyar kulturszigetek Európában.

A berlini Intézet a germán kultúrérettel kapcsolja össze a magyarokat s a germán népek köztudatába vési bele a magyar kultúrértékeket. Hasonló szerepet tölt be részben a Bécsi Magyar Történelmi Intézet, mely kiváló történészek, dr. Szekfü Gyula, az aradi Eckhardt Ferenc s mások vezetésével azonban főleg a magyar történet kutatóit neveli. A bécsi Magyar Kollegium — Lábán Antal vezetése alatt — magyar ifjak tanulmányait segíti elő, s arra ügyel, hogy Bécsben — Magyarország kapujában — résen legyenek az előőrsek.

Párisban, a tragikus félreértések városában, félreértették a magyar katedrát is mely pedig már

években is megvívta a Sorbonne-on. A tárgyalások évek óta húzódnak, s egyszer eredményre is kell vezetniük. Egy aradi származású tudósunk van komoly esélyei, de Pestre is sűrűn járnak fiatal francia tudósjelöltek, akik szépen, csendben, magyarul tanulgatnak. Ők tudják miért...

A kolozsvári egyetem is kitérta kapuit.

Rómában a Fraknoi püspök világióját átalakított Magyar Történelmi Intézetben dolgoznak tudósaink. A múlt olasz-magyar kapcsolatainak kutatásával a jövő olasz-magyar barátságát is építik. Gerevich Tibor professzor vezetésével. Az olasz kormány magyar

nyelvi számára ösztöndíjakat is ad.

A prágai csehi egyetem nemesebb tradíciójának hódolt. midőn magántanárságot szervezett a magyar nyelv és irodalom számára. A tót-magyar érintkezéseket nem lehet letagadni s a magyar és tót irodalom, nyelv, egymásra gyakorolt hatásának széles területe vár még feldolgozásra. A kolozsvári román egyetem tanárai sorában ott látjuk a fáradhatatlan Kristóf Györgyöt, a magyar nyelv és irodalom fanszékének méltó betöltőjét. S hogy a kolozsvári egyetemen a magyar tudományosság hanem is személyiekben, de szellemiekben egyes szakokban, pl. történelemben, előbb-utóbb jobban fog érvényesülni, az a viszonyok ismerői előtt alig lehet kétséges. Már érlelődnek olyan román történészek, akik bizonyos korokban Erdély történetét a magyarság történetének látják.

Megkönnyítik a kisebbségi tanárok vizsgáját.

Öt év alatt köteles minden tanár vizsgát tenni.

(Cluj, augusztus 24.) Néhány nappal ezelőtt a lapok között a közoktatásiügyi miniszterium rendeletét, amely nagy nyugtalanságot keltett a felekezeti tanárok körében. A rendelet szerint ugyanis a felekezeti tanárok kötelesek az új közoktatásiügyi törvény által előírt román vizsgát letenni. A kolozsvári tanügyi felügyelőség erre vonatkozólag ma megnyugtató kijelentést tett. Közölte, hogy csak a rendelet nem ismerése, vagy félreismerése okozhatott felesleges aggodalmat. A miniszterium rendelete semmi novumot nem tartalmaz és azt tisztán az új felekezeti törvény szellemében adták ki, amely szerint öt éven belül az összes felekezeti tanárok és azok az állami iskoláknál működő magyar nemzetiségű

tanárok, akik még nem vizsgáztak, kötelesek vizsgára jelentkezni. A miniszteri intézkedés nem egyéb, mint jóakaratu figyelmeztetés a vizsga letételére. A miniszter úgy tesz, mint a jó tanár, figyelmezteti diákjait, hogy minél előbb essenek át az előírt vizsgán. Ebben az évben szeptember elején tartják meg a tanári vizsgákat. A felekezeti iskoláknak a rendelet értelmében kimutatást kell készíteniük azokról a tanárokról, akik vizsgára jelentkeznek és akik ez alkalommal nem tesznek vizsgát. Utóbbiaknak még öt évi határidő áll rendelkezésükre, de távolmaradásukat elfogadható érvekkel, betegség, családi okok stb. kell indokolniuk. Öt éven túl mundazok a felekezeti tanárok, akik az előírt vizsgát nem teszik le, állásuktól lemondottaknak tekintendők.

Felfüggesztették Arad város vezértitkárát.

Angel István dr. sürgősen letárgyalatja Olariu régi fegyelmi ügyét.

(Saját tudósítónktól.) Nagy fel-tűnést keltő rendelkezést adott ki ma délelőtt dr. Angel István, az interimar bizottság elnöke. Az írásos rendelkezésben az elnök felfüggesztette állásától Olariu István vezértitkárt, mindaddig, míg az ellene folyó fegyelmi ügy elintézését nem nyer. A mai délelőtt folyamán már ki is kézbesítették Olariu István vezértitkárnak a felfüggesztő végzést, amelyben a felfüggesztés okául szolgálati érdekek szerepel. A titkár a végzés kézhezvétele után azonnal elhagyta hivatalát. A felfüggesztés idejére az interimar bizottság elnökének rendelete szerint Stefanut Sabin volt főjegyző látja el a városi titkári teendőket. Kérdést intéztünk ezügyben Angel István dr. elnökhöz, aki a következőket mondotta:

— Emlékeztet, hogy már a múlt évben feljelentést tettem Olariu István titkár ellen s ezt a feljelentést szóval az első tanácsülésen — a kényszerítő körülmények hatása alatt — meg is ismételttem. Mindezt azonban nem történt semmi az ügyben. Ilven vádakkal mellett semmi körülmények között sem tartom lehetségesnek, hogy a titkár továbbra is hivata-

lába maradhasson, legalább is addig, amíg az illetékes fórum: a fegyelmi bizottság vagy bíróság végleges döntést nem hoz. Így tehát kénytelen voltam felfüggeszteni állásától Olariu Istvánt. A magam részéről mindent elkövetek, hogy a fegyelmi bizottság egy általam kitűzendő, rövid határidőn belül tárgyalás alá vegye az ügyet és végre fejezze be ezt a régen húzódozó fegyelmit.

Olariu István, a felfüggesztett vezértitkár a következőkben világosította meg felfüggesztésének okait:

— Angel István dr. elnök feljelentést tett ellenem és kijelentette most, hogy nem akar saját magával ellentétbe kerülni és nem szolgálhat velem addig, amíg a fegyelmi bizottság el nem intézi ügyemet. Ezért felfüggesztett fel állásomtól. A fegyelmi tárgyalás napját s óráját a polgármester határozza meg s így a további elintézés Angel István dr. kezében van. Ugy tudom, hogy az elnök ur a fegyelmi ügyem tárgyalását még erre a hétre kitűzi.

Eddig a két nyilatkozat a nagy fel-tűnést keltő felfüggesztés ügyében. A városházán pedig feszült érdeklődéssel várják a további fejleményeket.

H I R E K.

A király születésnapja. Bucu-restiből jelentik: Ferdinánd király születésnapja alkalmából a fővárosban ma ünnepélyes Te Deum volt, amelyet Miron Cristea patriarcha celebrált. A kormányt Cudaibu igazságügyi miniszter képviselte. Te Deumot tartottak egyébként a luteránus templomban is. A sinajai ünnepi istentisztelet után a kormány ott levő tagjai Mária királynénak nyújtották szerencsekívánataikat. Darvri a szenátus alelnöke a szenátus nevében üdvözlő táviratot küldött Párisba a királynak. — Aradváros közönsége is nagy bensőséggel ünnepelte meg a király születésnapját. A város lobogódszt öltött, a görög keleti román katedrálisban délelőtt tíz órakor ünnepies Te Deumot tartottak, amelyet Comsa püspök celebrált fényes nagy pepi segédettel. A templom főhajóját elképző közönség zsufolásig töltötte meg. Ott voltak Prodan generális, helyőrségparancsnok, az összes katonai alakulatok és hatóságok vezetőivel, továbbá a polgári notabilitások közül Boneu Vazul vármegyei prefektus és a vármegye egész tisztviselői kara, a városi interimar bizottság Angel István dr. elnök vezetésével, a CFR. Pop Oktávián igazgató vezetésével, a pénzügyigazgató Pétrescu Ilés adminisztrátorral az élén, az összes tantestületek, továbbá a jótékony egeysületek vezetőségei. Ugyanebben az időben a többi telekezeket templomaiban is Te Deumot tartottak.

Milyen idő várható? A meteorológiai intézet időprognózisa szerint egyelőre még változékony, hűvös, szeles idő várható, helyenként kevés esővel.

Az alispán újból elfoglalja hivatalát. Dr. Lázár Agoston, Aradvármegye alispánja több hetes fűdülési szabadságáról visszaérkezett és ma ismét átvette hivatala vezetését. Ezzel egyidejűleg dr. Cornea János főszolgabíró, a radnai szolgabíró-ság vezetője, aki eddig az alispánt helyettesítette, visszatért Radnára.

A főügyész szabadságon. Niculescu Miklós főügyész a mai napon megkezdte nyári szabadságát. A főügyészt szabadsága alatt Gitta Agoston fi. főügyész helyettesíti.

Késik Bulgária válasza. Bucu-restiből jelentik: Bulgária válasza még nem érkezett meg és valószínűleg még két napot fog késni.

Rudolf Mosse hirdetőirodája. Az újság szerkesztősége: Arad, Bulov. Regina Mária 10. Lengyel házban, udvarban jobbra. — Telefon 132. sz.

Országos mozgalom a lakás-rekvirálások ellen. Clujról jelentik: Az ország háztulajdonosai igen erős akciókat indítottak abban az irányban, hogy a jelenleg érvényben levő lakbérleti törvényt a kormány ne hosszabbítsa meg, vagy ha ez elkerülhetetlen, úgy vegye figyelembe a háztulajdonosok és lakók együttes óhaját, amely a rekquirálások megszüntetését kéri. A csatolt területeken a clujli háztulajdonosok vezetik ezt a mozgalmat, amelynek sikere érdekében szeptember 12-re Clujra kongresszusra hívták össze az ország hasonló szövetségeit.

Kihirdették a másodfoku ítéletet a frankpörben.

Windischgraetz és Nádosy ítéletét helybenhagyták, Gerőt és Rábaét lezállították.

(Budapest, augusztus 24.) A frank-pör felelősségi tárgyalásán ma mondotta ki az ítélőtábla másodfoku ítéletét, de az ítélet kihirdetése előtt a vádlottak a zárószó jogán felszólalhattak. Gerő László műszaki tanácsos hangsúlyozta, sajnálattal kénytelen kijelenteni, hogy csak felelősségi utasítására cselekedett. Neki nem az okoskodás és a bírálgatás volt a feladata, hanem a munka teljesítése. Végül arra kérte a táblát, találjon a magyar bíróság utat arra, hogy az elitét emberek ne veszítsék el a kenyérüket s a becsületüket s ne bélyegezhessenek őket senki pénzhamisító bandának. Ezután a bíróság mindenkitől megkérdezte hogy

hány gyermeke van és milyenek a vagyoni viszonyai. Windischgraetz hercegen, Nádosyn és Szörtsey Józsefen kívül az összes vádlottak vagyontalanok. A bíróság ezután visszavonult ítélőhatalmára, majd kihirdette az ítéletet, amellyel az elsőfoku bíróság ítéletét, amely Windischgraetz és Nádosyt négy-négy évi fegyházra, valamint a többieket kisebb büntetésekkel sújtotta, kettő kivételével helybenhagyta. Gerő László két évi fogházbüntetését ugyanis másfél évre, Rába Deszót pedig másfél évről egy évre szállította le. Ezenkívül a minősítésekben vannak lényegtelen eltérések.

Aradi uriaszony öngyilkos kísérlete.

A Marosba ugrott, de kimentették.

(Saját tudósítónktól.) Ma reggel hét óra után kétségbeesett sikoltások verték fel a még néptelen Marospart csendjét. A Marosban, a Maros Evezős Egylet csónakkikötője közelében egy uriaszony küzdött az árral, a mely már-már elragadta magával a halál felé. A sikoltásokat meghallotta Serez János, az evezős-egylet gondnoka, a Marosba vetette magát és néhány pernyi izgalmas küzdelem után sikerült is a már elalélt uriaszonyt kimenteni. Az egyet klubházába vitték, az eszméletlen urinót,

ott rövid idő múlva magától felébredt és kiderült, hogy Brenner Józsefnek hívják és öngyilkossági szándékából vetette magát a folyóba. Hogy miért akart meghalni, arról nem adott felvilágosítást. Érdekes és különös véletlen, hogy pár perc múlva, anélkül, hogy az öngyilkossági kísérletéről előzőleg bárki is értesítette volna, megérkezett az uriaszony fia, aki mélyszégyenrel vette hírül édesanyja kétségbeesett cselekedetét. Az uriaszonyt fia kocsira ültette és hazavitte lakására.

Az Aradon elhunyt zsidó színész emléke.

Siremléket állítanak Lares Juditnak pályatársai.

(Saját tudósítónktól.) A vilnai zsidó színtársulat tragikus körülmények között Aradon elhunyt nagy művésznője, Lares Judit, nem sokáig fog jeltelen sírban pihenni az aradi izraelita temetőben. Pályatársai, a vilnai színészek elhatározták, hogy mielőtt elhagyják ezt az országrészt, fölállítatják a nagy tragika sírkövét és Aradról való végleges búcsúvételük előtt még lerójják a kegyelet és hála adósságát, az életében és halálában egyedülálló nagy művész-asszonynak. A zsidó hagyomány ugyan a gyászév letelte után rendeli el a sírkő fölállítását, ami abból a megfontolásból fakad, hogy egy évig amugy is elevenen él a gyászolók szívében a halott emlékezte, de rendkívül esetben, mint Lares Judité, eltértek ettől a szokástól. Nem akarják a sír emlék nélkül egy évig itthagyni, mert nem tudhatják, hogy emlék nélkül vajon egy év múlva mindnyájan, akik egy együttesben voltak vele, hódolhat-

nak-e az aradi temetőben itthagyni pályatársnőnek.

Pénteken reggel zárándokolnak a vilnaiak ki az aradi temetőbe. Az egész társulat, a technikai személyzet is a máramarosszigei vendégszerelés után vonatra ül és egyfolytában teszik meg a hosszú utat Aradig, ahol csütörtökön meg játszanak, s pénteken pedig a sírkőleplezés. Fehér márványból lesz a sírkő. Nemes matérián egyszerű, aranybavésett szavak: hogy hasonlatos legyen valamelyest annak az egyéniségéhez, aki alatta pihenni örök álmát egy gyöttrődött, nagyvonalú élet után, Főnt a vilnaiak emlékméja: egy színházi függöny, és benne a társulat előbbi nevének héber kezdőbetűi. Alatta ezek a szavak: „Der Künstlerin der Vilnaer Truppe Judit Lares“, zárójelben pedig héberül a halott zsidóneve: Rebbeka Hanna.

Ennyi minden fölírta. Semmi dícsérő jelző, semmi szentimentális fölmagasztosítás, csupán a név, a mely valaha nagy művészetet, hirt, dicsőséget jelentett.

Oroszországba szökött egy tolvaj vasutas. Jasiból jelentik: Megirtuk, hogy néhány héttel ezelőtt a Balti-Jasi állomások között közlekedő személyvonat mozgópostáját ismeretlen tettesek kirabolták és a rablók többek között a Moldvai bank címére küldött és egy fél millió lejt

tartalmazó pénzeslevelet is ellopták. A rendőrség annak idején Moraru vasuti alkalmazottat gyanúsította a rablásról, aki a történet után nyomtalanul eltűnt. A jasi ügyészséghez most egy levelezőlap érkezett Oroszországból, amelyen Moraru értesíti az ügyészséget, hogy szerencsésen át

szökött Oroszországba és kéri, hogy ügyében szüntessenek be minden vizsgálatot, mert a rablást egyedül ő követte el.

Százhusz éves asszony halt meg Kolozsváron. Clujról jelentik: Kovács Jánosné 120 éves magánzónó ma Kolozsváron meghalt. Halálát legfiatalabb, 85 éves fia jelentette be az anyakönyvi hivatalban. — A patriarchal kort elért matróna életének utolsó percéig meglepő szellemi frisseséget árukt el.

GROSS és RENDY

modern uriszabósága
Arad, új Neuman-ház.

Halálos darázscsípés. Pécsről táviratozzák: A pécsi nonvédcsászad Magyarürög határában gyakorlatozók. A gyakorlat közben Fűző József közönvéd a homlokához kapott, majd a következő pillanatban eszméletlenül rogyott össze. A katonát hordágyra tették és bevitték a laktanyába, de mire odaértek, meghalt. A melléte állt katonák azt mondják, hogy egy darázs csipte meg, amely a csípés után nyomban elrepült. Ugy lát-szik, hogy ennek a darázsnak a csípése vérmérgezést okozott, mert a szerencsétlen katona egész teste lilaszínűre változott.

A marosparti mozi igazgatójának súlyos betegsége. Néhány nappal ezelőtt súlyos állapotban szállították kórházba Papp György, moziigazgatót, a Marosparti mozgó vezetőjét. Az igazgató egészen váratlanul lett rosszul, s a kórházban az orvosok bélecsavarodást konstataáltak. A betegség annyira előrehaladott stádiumban volt, hogy Papp Györgyön sürgős műtétet kellett végezni. Az operáció nagyszertien sikerült s Papp Gy. igazgató ma már a javulás útján van.

A kötelesség áldozata. Ploesti-ből jelentik: Tragikus körülmények között lett hivatásának áldozata egy vasuti kalauz. A szerencsétlen ember a tegnap reggeli személyvonattal indult el Temesvárról. A szerelvény éjszaka ért Ploestibe és a kalauz, hogy a „zónázó“ utasokat ellenőrizze, a kocsi tetejére is feiment, azonban a vaksötét éjszakában nem vette észre a Dambrovita hidját, amelynek bolthajtása aztán a szó szoros értelmében lenyakarta a szerencsétlen kalauzt.

Könyv- és zeneműgyűjtemények Kerpolaál

A kisjenői penészes szivarok dögében a kisjenői dohányfőnök annak megállapítását kéri, hogy a személye ellen irányuló vádak igaztalanul érik őt, mert arról, ha a szivarok vagy cigaretták élvezhetetlenek, ő egyáltalán nem tehet. A dohányfőnök csakis azokat a készítményeket árusíthatja, amelyeket a timisoarai dohánygyárból kap; az pedig, hogy egyik-másik dohányne-mű rossz-e, nem állapíthatja meg, minthogy a dohánygyártmányokat zárt csomagokban kapja és ugy is árusítja. A panaszok tehát nem hoz-zák, hanem a timisoarai gyárhoz adresszálandók.

Jön! Charlie Chaplin-nal! Az aranyláz
Az aradi Apolloban

KÖZGAZDASÁG.

Araden is megindul a giro-forgalom.

Nasta Viktor a Banca Nationala aradi fiókfőnökének nyilatkozata.

(Saját tudósítónktól.) Megírjuk, hogy a Banca Nationala vezérigazgatósága a kereskedelmi ügyek gyorsabb és megbízhatóbb formában történő lebonyolítása érdekében ismét engedélyezte a háború óta szünetelő giro-forgalmat. A közgazdasági életre rendkívül nagy jelentőségű rendelet a régi királyság területén már augusztus elsején életbe lépett, Erdély kereskedelmi vérkeringésébe pedig a mai naptól kezdve kapcsolódik be a kereskedői elszámolások ezen igen egyszerű és a gazdasági életben feletlenül fontos elintézési módja. A csekk-forgalom megszüntetéséből eredő veszteségeket a tíz esztendő alatt különösen Erdély kereskedői és pénzügyei érezték meg leginkább. Merre eltekintve a rengeteg adminisztrációs munkától, a gyakori átutalások igen sok utánjárásal, időpocsékolással jártak és a kereskedői kénytelen volt esetenként hitelek után szaladgálni, ha nem akarta, hogy az átutalás összege pénztárát az utolsó egyjelesig kimerítse. Mindezek az utánjárások és idővesztések mind megannyi torturáción keresztül sorvasztották a mai szomorú csőd-idők állapotáig Erdély kereskedőit. Ezeket az anomáliákat szünteti meg a giro-forgalom, mert hiszen mi sem könnyebb, mi sem egyszerűbb, minthogy az eladott áru ellenértéke fejében nem mázsányi sünyü bankjegytömeget kap az eladó, hanem egy igénytelen, de annál becsesebb csekk-lapot, amely azután kedve szerint akár tovább is forgatható, ha nem óhajtja beváltani.

Munkatársunk ma felkeresette Nasta Victort, a Banca Nationala aradi fiókjának igazgatóját, aki az ujonnan életbe léptetett giro-forgalom körül szükséges eljárásokkal kapcsolatosan a következő információkat adta:

— A rendeletnek semmi különösebb megszigorító intézkedése sincsenek, — mondotta Nasta igazgató ur — és a giro-forgalom lebonyolítása egyszerűen teljesen olyan formák között történik meg, mint ahogy a háború előtt — Erdélyben — az Osztrák-Magyar banknak a forgalomra vonatkozó és általánosan ismert szabályait azt a múltban elűzték. A clearing-számla nyitására engedélyt az állambank, ezáltal a Banca Nationala illetékes fiókjának előterjesztésére a bankkormányosság adja meg, a számla felfektetését, tehát az illető bankfiókok úján kell kérésnyezni. Ma délelőtt már értekezlet tartottam az összes aradi bankok vezetőivel, ismerttettem velük a giro-forgalomról szóló rendelet összes pontjait s így a magáncégek, illetve magánemberek a rendelet detailséit illetőleg, a szükséges információkat a velük összekötie-

tésben álló bankok útján kaphatják meg. A rendelet ma érkezett meg az aradi fiókhöz, azonban valószínűleg tartom, hogy még a hét folyamán már tömegesen nyitnak be kérvényt a clearing-számla nyitására érdekében.

Emelkedik a lej.

Zürichben 2.47.50, Párisban 16.70 a lej.

Az összes külföldi devizapiacokról érkező jelentések a lej árfolyamának igen jelentős emelkedéséről adnak hírt. A legfontosabb és a legjelentősebb természetesen Zürich jegyzése, amely szerint a tegnapi 2.42 és feles árfolyam után ma már a nyitáskor 2.45 centimes-ot adnak a lejért és ez az árfolyam a zárhatig ismét két és fél ponttal emelkedett, úgy, hogy a lej ma Zürichben 2.47 és feles árfolyamon zárult. Hasonlóan jelentős a lejnek Párisban való emelkedése is, dacára annak, hogy a frank jegyzése is emelkedő tendenciát mutat. A tegnapi 16.25-ös jegyzéssel szemben ma már 16.70-nel jegyezték valutánkat. A többi piacok is hasonlóan felfelé értékeléssel jegyzik pénzüket és ez már ma erősen éreztette hatását a belföldi s így a helyi piacon is, ahol a dollárért már csak 203 és fél lej fizettek, egy lejért pedig 350 magyar koronát adtak, a cseh korona helyi értékelése pedig már hat lej alá esett. Pénzügyi körökben a lej további javulását várják. A lej emelkedése — amely minden év őszén a terményszállítások és a gabonakampány megindulásának idején mutatkozik, — rendkívül megnyugtatólag hat a belföldi pénzpiacra.

Helyi valutaárak. (Augusztus 24.) Pénz: Márka 48, holland forint 75, dollár 203.50, angol font 990, francia frank 5.50, lira 6.50, cseh korona 5.80, magyar korona 350, dinár 3.40, schilling 28, svájci frank 38.50. Áru: Márka 49.20, holland forint 80, dollár 205.50, angol font 1000, francia frank 5.80, lira 6.70, cseh korona 6.05, magyar korona 340, dinár 3.50, schilling 29.10, svájci frank 39.50. **Kifizetések:** Berlin 49.35, Amsterdam 83.20, Newyork 206, London 1006, Páris 5.95, Milánó 6.80, Prága 6.13, Budapest 344, Zágráb 3.66, Bécs 29.25, Zürich 40.

Zürichi tőzsdenyitás. (Augusztus 24.) Berlin 123.25, Amsterdam 207.60, Newyork 518, London 2515.12.50, Páris 14.60, Milánó 16.72.50, Prága 15.32.50, Budapest 72.30, Belgrád 9.12.50, Bucaresti 2.45, Varsó 57.50, Bécs 73.20.

Zürichi tőzsdézárás. (Augusztus 24.) Berlin 123.30, Amsterdam 207.60, Newyork 517.87.50, London 2515.12.50, Páris 14.65, Milánó 16.75, Prága 15.33, Budapest

72.30, Belgrád 9.12.50, Bucaresti 2.47.50, Varsó 57.50, Bécs 73.20. **Bucaresti-i tőzsdézárás.** (Augusztus 24.) **Kifizetések:** Páris 5.80, Berlin 49, London 1002, Newyork 206, Milánó 6.88, Zürich 39.80, Bécs 29.15, Prága 6.11, Budapest 29.05. **Valuták:** Napoleon 820, márka 48, leva 1.52, török lira 1.18, angol font 1000, francia frank 6.20, svájci frank 39, lira 7, dinár 3.70, dollár 206, lengyel zloty 18, schilling 30, magyar korona 30, cseh korona 6.20.

— **Prágai mintavásár.** A Kereskedelmi és iparkamara az érdekelt tudomására hozza, hogy a XIII. prágai mintavásár 1926. augusztus 29 — szeptember 5. napjain tartatik. Igazolványok a mintavásár cluji (kolozsvári) képviselőjénél, David Vencelnél Cluj, Str. Memorandului 10. sz. alatt kaphatók.

Mielőtt butort vásárol,
tekintse meg 16763
Bruckner butorgyár raktárait
Arad, Str. Ghiba Birta 16.
Cégtulajdonos: **VAJNA ADOLF.**

MOZL

xx Marosparti mozgóban máától kezdve „Malva”. A világ legszebb filmje. Főszerepben Putty Lával. Kezdeté negyed 10-kor.

xx „A vörös egér” monumentális kalandorfilm-bemutató az Apollóban. Ma szerdán mutatja be az aradi Apollo mozgószínház a „Vörös egér” című hatalmas aranyu kalandorfilmet, amelynek főszerepeit a világhírű Paul Richter és Aud Egede Nissen játsszák. A nagytehetségű film művészek rendkívül hálás szerephez jutottak ebben a hatásokra felépített filmjátékban. Az előadások 6, fél 8 és negyed 10 órakor kezdődnek.

xx „A cárnő” reprimének nagy sikere az aradi Urániában. Páratlan siker mellett mutatta be újra az aradi Uránia mozgószínház „A cárnő” című szenzációs hatású filmet, amit a közönség olyan szeretettel karolt fel, mint első bemutatója alkalmával. „A cárnő” története olyan lebilincselően érdekes, hogy az előadó művészek, Pola Negrivel az élükön olyan kitűnő alakítást produkálnak, hogy kevés film kelhet ezzel versenyre szépség és hatás tekintetében. Az előadások 6, fél 8 és negyed 10 órakor kezdődnek.

xx Jön! Az aradi Apollóban Charlie Chaplinnek: „Az aranyláz” A szon leghatalmasabb kalandorfilmje, felejthetetlen tragikomikus jelenetek

Elsőrendű anyagból, sa- férfi, női és gyermekcipők legolcsóbban szereshetők be
ját műhelyben készült
Kaupert Adám cipőüzletében Arad, Str. Eminescu (Deák F.) 20 — 22

Kérjen buziási

„Phoenix” természetes ásványvizet.

Elsőrendű asztali viz. — Főlerakat:

Apponyi és Társánál Arad, Piața Avram Iancu 7. (Szabad-ság-tér) — Telefonszám 428.

kel. — Harry Piel legújabb filmje va sárnapról az aradi Urániában. — „Menekülés a romlásba” Corinne Griffithessel legközelebb az aradi Urániában.

Vörös egér

kalandor film
Paul Richter
és Aud Egede Nissen-vel.
Bemutatója ma szerdától az aradi Apollóban.

Felelős szerkesztő:

RÉTHY JÓZSEF.

Cenzúra: Prefectura Județului.

NYILTÉR.

E rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik szeretett jó édesanyánk

özv. **Öry Istvánné**

temetésén résztvettek, koporsójára virágot helyeztek, részvétük kifejezésével mély bánatunkat enyhíteni igyekeztek, valamint az Aradi Gyári Alkalmazottak temetkezési csoportjának ezuton mondunk hálás köszönetet.

Öry Gábor és családja.

Elköltözködés miatt

négy szoba butor, antik szekrények, könyvek, aggancsok, képek, oszillárok, ELADÓK.

Arad, Str. Dr. Romel Vellolu No. 2 (Lipót-ú.) Calvin-uca sarok. 5126

Belvárosban

2 szoba, elő- és fürdőszobás, parkettás új magánház előre fizetendő bérért kiadó, ezenkívül a szerb templom és vasút környékén 2 szobás lakások igen olcsón átadók. Kizárólagos megbízott: Györfly „Mures” irodája Arad. 15252

Makulatura,

tiszta lappeldányok csomagolásra, 5 kgr.-os kötegekben

kaphatók az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Jön! CHARLIE CHAPLIN-nal! Az ARANYLÁZ. Apollóban. Az aradi

URODONAL

Kitisztítja a vesét!

**Szélhűtés,
Reuma,
Köves képződések,
Elhízás,
Vérlemeszesedés.**

Közölte a párisi Orvosegyetem 1903. november 10-én és a párisi Tudományegyetem 1908. december 10-én.

**CHATELAIN laboratóriumok
15 NAGY DIJAL KITÜNTETVE.**

2 bis, Rue de Valenciennes, Páris.

Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

Hogy meggyőződjön a hatásáról vizsgálta felül orvosával!

Megtisztítja a májat és az izületeket, feloldja a húgysavat, elősegíti az emésztést és meggátolja az elhízást.

Alkalmam volt megfigyelni a fertőzéstől származó egyes tifussos és vakbélgyulladásos betegeknél, akik már az érlelési és vesebetegségek stádiumában voltak, hogy az „URODONAL”-al való kezelés következtében a sebészeti komplikációk teljesen elmaradtak és gyors javulás mutatkozott, noha a betegek állapotát már reménytelennek tartottam. 1926

Professeur: **CHARVET,** a Lyon orvosi fakultás volt tanára.

Romániai képviselő: „DROGERIA STANDARD” Societate in name colectiv, Bucuresti.

Neubauer Manó

aszfalt, kövezet, beton, műkö- és csatorna építési munkák vállalata.

Alapított: 1898-ban.

Iroda és telep:
Micalaca, Strada Principale 43.

Szíves megköszönések: 5188

Stefán Henrik urhoz
Arad, Bul. Carol 70. sz. intézőnök.

II Modern lakás kiadó II

3 szoba parkettás balkonnal, mellékhelyiségekkel, olcsó bérért. Ezenkívül több 1-4 szobás lakás üresen és bútorozva, konyhasználattal, lelépés nélkül kiadó. Bővebbet „Victoria” irodában Arad, Str. Consistoriului (Batthyány-uca) 32., udvar. 5143

ÉRTESÍTÉS.

A n. é. közönség szíves tudomására adom, hogy Aradon, a Str. Ghilba Birtea (Varjassy J.-ucca) 42.

Autó javító műhelyemben

minden e szakba vágó munkák készítését valamint golyós csapágyak azakszerű javítását jutányos ártért vállalom.

További szíves pártfogást kér:
5087 SÁNDOR ERNŐ.

Vérbosszúból agyonlőttek egy olasz herceget.

(Róma, augusztus 24.) Umberto Ruspoli herceget Genuában egy kecskepásztor lelőtte. A gyilkosság óriási felháborítást keltett a római felső tízezer tagjai között és az egész lakosság nagy részével érdeklődött a rendkívül népszerű

herceg tragikus haláláról. A herceg gyilkosát letartóztatták. A gyilkos elmondta, hogy elhunyt apja nevében vérbosszút állt a hercegen, aki el is pusztult az örökül hagyott gyűlölet miatt.

Koldusok hada lepte el Aradot.

Cigánygyerekek kellemetlen inváziója Aradon. Védelmet kérnek a marospartin korzózóknak.

(Saját tudósítónktól.) Két esztendővel ezelőtt a kormány szigorú rendelete adott ki a koldusok és csavargók ellen. Az aradi államrendőrség annak idején a legnagyobbat lekiásmeregetéssel hajtotta végre a rendeletet és a koldulás fogott munkaképes csavargókat munkára kényszerítette, a munkaképteleneket pedig a szegényházban helyezte el. Egy időre a rendelet szigorú végrehajtása megszabadította a várost a koldusoktól és ezzel kapcsolatban lényegesen csökkent a zsebmetészek és házi besurranó tolvajlások száma is. Az utóbbi időben a koldulásnak egy új, kellemetlen és veszedelmes fajtája kezd lábrakapni Aradon. A szomszéd falvakban, vagy Arad határában lakó vályogverő cigányok gyermekeit indítanak inváziót a közönség izlése és zsebe ellen. Siránkozó hanggal járják végig a korzókat, bemennek házakba, megállítják a járókelőket, belezagadnak maszatos kezükkel ruhájukba és addig nem engednek el, amíg pénzt nem kapnak. A piszkos rongyokba burkolt cigánygyerekek megkeserítik a sétálók életét és sokan inkább oda-haza maradnak a zárt levegőjű

szobákban, minthogy kitegyék magukat a rendkívül kellemetlen moszterlálásnak. Jó volna, ha a rendőrség figyelme ráirányulna erre az anomáliára, mert valószínű, hogy az elszaporodott tolvajlások és zsebmetészek szoros kapcsolatban vannak a vályogverő cigányok Aradra való beözönlésével.

Ezzel kapcsolatban említjük meg, hogy az aradi rendőrprefektúra számos panaszos levelet kapott a vasárnapi marosparti korzón uralkodó türelmetlen állapotok miatt. Vasárnap délután cseléd lányok és legények lepik el a marosparti korzót, akiknek viselkedése elriasztja a rendszeres sétálókát. A karózenekar hangjait túlharsogó lármával és tulságosan szabados viselkedésükkel valóságos menekülésre kényszerítik azokat, akik a szabad levegőt és a karózenekar szép melódiáit mennek ki élvezni a marosparti korzóra. Mutiu Traian rendőrprefektus kijelentette, hogy érintkezésbe lép az aradi helyőrség parancsnokával és együttesen próbálnak módot találni arra, hogy a vasárnap délutáni marosparti korzót türelmetlenségük a város polgársága számára.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudnivaló az apróhirdetésekről: Az apróhirdetéseket díjat szavak szerint számítjuk. — Minden szó hirdetési ára hétköznap 4 lej — bány. vasárnap 5 lej. — Vasárnapon betűvel 8 lej, illetve 10 lej. — A vastagabb betűvel írt szavakat aláhúzással kell jelezni. — Hirdetéseket d. n. 6 óráig veszünk fel. — Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. — A legkisebb hirdetés ára 10 szög hétköznap 40 lej, vasárnap 50 lej. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmával fogva eredeti alakjában nem körülírt, azt minden egyes esetben megváltoztassa, illetve helyesbítse. * * * * * Hirdetések telefon útján is feladhatók, telefon szám: 151. * * * * *

Levelezés.

ARANSZIVU DRAGASAGOM! Téged szeretni a legnagyobb boldogság. Imádva imád, kis barátod. 5137

„PIROSSZEGFÜ” jelígenek Lipova. Sorait későn vettem át. Levele van az Aradi Közlöny kiadójában. 5141

Alkalmazás.

GÉPESZT azonnali belépésre keres Müller festőgyár Arad. 5144

BOLTISZOLGA jó bizonyítványokkal azonnali felvétetik. Személyes jelentkezés délelőtt 11—1 óra között. Rosenberg Arthur, Arad, Petőfi-u. 10373

MINDENES leány, aki főzni is tud, gyermeküket szereti, becsületes és tiszta, ki németül is beszél egy három személyes családhoz keresetk. — Jelentkezzen Naske mérnökénél a Textilgyárnál Arad. 5140

MEGBIZHATÓ kisasszony gyerekekhez felvétetik. Vándor divatruház Arad. 5145

Vétel és eladás.

KITUNÓHANGU rövid zongora és egy íróasztal eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadójában. 5142

ANTIK BUTOROKAT, különböző szoba-berendezéseket, egyes butordarabokat, íróasztalokat, székeket, perzsa- és gyári szőnyegeket, fehérműveket keresek sürgősen bizományba s azok gyors eladásáról gondoskodom. Salgóiné, Arad, Str. Consistoriului 12. (Batthyány-u.) I. em. jobb. 1000

URISZOBÁ háló, ebédlő, szalon, garzon háló berendezések, perzsa és gyári szőnyegeket, vitrin, intarziás szalon, gyermek-kozsik, rollós, iratszekrények, íróasztalok, asztalok, inárványmosdó, férfi kabátok, plüsch asztal és scheslon terítők, függönyök, storcek, női fehérművek, ágynemű, damaszt abroszok, antik tükrök, vitrin tárgyak, antik comód, 7 fiókos szekrény, festmények, dísztárgyak, festőállványok stb. eladók. Salgóiné, Arad, Str. Consistoriului 12. (Batthyány-ucca) I. em. jobb. 1000

EZÜSTÖT, pianinot, zongorákat, szőnyegeket magas árban veszek. Salon Artistique Arad, Fischer Elz-palota. Antik butorok részletre kaphatók. 200

Olcsó tűzifa!

Vasúti tarifa emelés előtt azonnali szállításra vaggontételekben kapható

LIGNUM

erdőértékesítő vállalat Arad, Minorita palota. Telefon: 905.

Nagyobb

kifutó fiu

Jó fizetéssel azonnal felvétetik. — Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Jön! Harry Piel! Vasárnapról az aradi Urániában. Jön!